



Till
Miljödepartementet
103 33 STOCKHOLM

Jägarnas Riksförbunds yttrande över betänkandet SOU 2007:89 Rovdjuren och deras förvaltning

Sammanfattning

Jägarnas Riksförbunds grundläggande inställning till återetablering av de fem stora rovdjuren björn, varg, järv lo och kungsörn är:

- Att detta är ett allmänt nationellt intresse och därför i huvudsak skall finansieras via skattemedel och inte som hittills i huvudsak av jägarkåren via viltvårdsfonden.
- Att en återetablering inte får ske på bekostnad av att enskilda människors traditionella särintressen och näringar lider skada.
- Att alla och envar som drabbas av personlig- eller egendomsskada skall hållas helt skadeslös och således erhålla full ekonomisk ersättning ur statskassan.

I utredningen finns flera förslag och intentioner, vilka ligger helt i linje med den syn på rovdjuren och deras förvaltning, som den intressegrupp vi företräder har och som också stora delar av den berörda landsbygdsbefolkningen delar.

Jägarnas Riksförbund stöder förslagen om en utökad regional påverkan på rovdjursförvaltningen och på upprättandet av tolerans- och övre beståndsmål på länsnivå, **under förutsättning**, att dessa mål arbetas fram och fastställs i en beslutsprocess med en bred folklig förankring. Regionala mål och förvaltningsplaner får inte, som hittills skett på en del håll, (se Serena Cinques avhandling 2008 "I vargens spår") skapas på tjänstemannanivå. Tydliga politiska direktiv måste anges för hur dessa regionala tolerans- och förvaltningsplaner ska arbetas fram och fastställas.

Dock har vi med den kunskap vi fått, om vargens stora negativa påverkan på människors möjligheter till ett traditionellt nyttjande av naturens resurser genom bl.a. jakt, en annan syn på förvaltningen av de vargar som uppehåller sig i Sverige än vad utredningen föreslår.

Det är olyckligt att utredaren inte fått direktiv att i utredningen se över de nationella målen för rovdjursstammarna vilket är de enskilt viktigaste delarna att förändra för att komma till rätta med de problem som finns. Utredningens många bra förslag och intentioner harmonierar dåligt med alltför höga nationella mål.

Därför måste regering och riksdag ta initiativ till att mera realistiska nationella beståndsmål skapas. Dessa nationella mål ska, enligt Jägarnas Riksförbund, vara summan av de övre regionala tolerans- och beståndsmålen.

Det är av största vikt att hänsyn tas till det totala predationstrycket av förekommande rovdjursarter inom en region och att hänsyn och respekt visas de människor som på grund av närgångna rovdjur känner otrygghet i sin vardag. Sådana hänsyn saknas i dagens rovdjurspolitiska mål.

En viltförvaltning som inkluderar samtliga viltarter och där hänsyn tas till alla förekommande arters betydelse och inbördes påverkan samt lämnar utrymme för mänsklig närvaro utan alltför stora inskränkningar i traditionella livsmönster är en nödvändighet.

Jägarnas Riksförbund anser att en framgångsrik rovdjurspolitik bara kan byggas nerifrån, baserad på lokalt/regionalt förankrade fakta och beslut.

Jägarnas Riksförbund instämmer i utredningens förslag och bedömningar med nedanstående undantag.

1.9.2 Vi anser att jakten på björn och lodjur i och utanför renskötselområdet bör utformas som hittills varande d.v.s. antalsbaserad allmän avlysningsjakt. Beträffande varg, järv och kungsörn bör det vara möjligt med en begränsad och antalsbaserad allmän avlysningsjakt, i områden med mycket rovdjurskador.

1.9.3 Vi anser att skydds jakt efter lokal/regional myndighets beslut på skadegörande och/eller närgångna individer omedelbart ska genomföras oberoende av bevarandestatus.

10.6. Beträffande varg är vår utgångspunkt att de vargar vi har idag är en del av den stora östeuropeiska vargstammen, vilka nu uppehåller sig i den västligaste delen av sitt möjliga utbredningsområde. Av det följer att vi också anser att den ska förvaltas utifrån detta faktum.

Någon skandinavisk vargstam som motiverar ett värnande enligt tidigare riksdagsbeslut eller enligt utredningens förslag, finns inte. Vi kan därför inte acceptera vargetablering enligt utredningens förslag.

Redan etappmålet om 20 föryngringar och 200 individer har, trots att det enligt forskarna ännu inte uppnåtts, inneburit så stora ingrepp i möjligheten att enligt gammal svensk tradition nyttja naturen och naturens resurser, att det kan anses strida mot människors rätt att kunna bevara sina kulturella särarter.

Vargens påverkan på möjligheten att utöva en traditionell jakt enligt svensk modell, med klövviltstammar som inte längre tål ett jaktligt uttag och att inte kunna använda lösa hundar, gör behovet av en förändring av vargsituationen akut. Människor i Sverige av varg berörda områden är på väg att fräntas jakten som en viktig grundsten i sin livskvalitet.

Vargtätheten måste minskas och detta kan med hänsyn till att vargen i Sverige är den yttersta grenen av en mycket stor population, där vår förvaltning inte påverkar artens bevarandestatus, påbörjas omgående.

Vi yrkar på att vargen tas in i den svenska lagstiftningen för beståndsreglerande jakt och att jakt på varg beslutas omedelbart.

Antalet vargar i Sverige och var i landet de ska tillåtas uppehålla sig ska vara liktydigt med summan av de toleransnivåer som, med hänsyn till övrigt djurliv och människors livsvillkor, ska arbetas fram i respektive länsstyrelses viltvårdsnämnd. Vid länsgränsöverskridande vargrevir ska toleransnivåerna fastställas i samverkan mellan berörda län.

- 10.6.6** Vi anser att en ökad frekvens av sändarförsedda vilda djur i förvaltningssyfte, alltså inte i forskningssyfte, är etiskt tveksam.
- 10.6.9** Vi kan inte acceptera en situation där vargen i stort sett tar huvuddelen av älgproduktionen och därmed berövar jägare/markägare möjligheten till meningsfull jakt.
- 10.6.11** Vi kan inte acceptera en situation där vargen i stort sett förhindrar den starka traditionen att bedriva jakt med löshund.
- 11.4.7** Förslaget trycker ensidigt på att förvaltningsåtgärder ska bygga på kunskap om rovdjuren, men ska också omfattas av förutsättningar för bevarande av näringar, traditioner och de bofastas livsbetingelser.
- 12.2.1** Vi anser, eftersom återetablering och bevarande av de stora rovdjuren är av allmänt intresse, att det är fel när jägarna som liten intressegrupp står för huvuddelen av kostnaderna via viltvårdsfonden.
- 13.14** I den äldre jaktlagstiftningen före 1988-01-01 fanns § 15. Då fanns möjlighet för folk i glesbygd att försvara sin hemfrid mot de stora rovdjuren. Om björn, varg, lo eller järv inkom i gård eller trädgård så fick den som bodde där eller hans folk döda rovdjuret. Den rätten borde omedelbart återinföras. Boende skulle då känna större trygghet. Rätten skulle inte komma att missbrukas och rätt rovvilt skulle tas bort på rätt plats. Idag är de hänvisade till polisen och § 9 i JL eller § 28 i JF, med sina begränsningar, eller vänta på myndighets beslut om skydds jakt enligt § 27 i JF.
- 14.13.2** Jägarnas Riksförbund som organisation tar givetvis avstånd från alla former av illegal jakt. Men vi kan heller inte acceptera att jägarkåren, på ogrundade fakta och spekulationer, beskylls för omfattande illegal jakt. Begreppet ”illegal jakt” används generellt för alla fall där fredade rovdjur konstateras eller misstänks ha dött på ett icke naturligt sätt, vilket på ett olyckligt sätt fokuserar även rent kriminella företeelser till begreppet ”jakt” och till den svenska jägarkåren. I de fall där det inte föreligger bekräftade orsaker till att djur ”försvunnit” anser vi det felaktigt och missvisande att katalogisera det som ”illegal jakt”.
- 14.13.6** Vi avvisar förslaget om en ny lagstiftning som kriminaliserar försök och förberedelse till grovt jaktbrott. Förslagen om användandet av telefonavlyssning, informatörer och tipsare känns främmande i vårt öppna samhälle och har likheter med tidigare öststatsmodeller. Det finns skäl att tro att en lagstiftning enligt förslaget skulle skapa luddiga och oklara rättslägen. Exempelvis kan en person som påträffas i närheten av fredat vilt eller dess spår med vapen, fångstredskap eller hund under helt legala förhållanden uppfattas av

åklagare, polis eller tillsynsman vara på väg att utföra eller främja brott och då misstänkas för förberedelse eller försök till grovt jaktbrott.

- 15.1** I utredningen bedöms att omstruktureringar i förvaltningen, i syfte att anpassa förvaltningens strukturer till ett ökat deltagande av medborgarna i förvaltningen, **kan** bli nödvändiga. Detta är en alltför försiktig bedömning. Jägarnas Riksförbund anser att förändringar **är** nödvändiga för att ge de av rovdjur berörda medborgarna möjlighet att påverka förvaltningen.
- 16.4.** Vi anser att ett internationellt samarbete inte bör begränsas till EU-länder, utan även andra länder med stammar av stora rovdjur bör involveras. I första hand de länder vi numera delar den östeuropeiska vargstammen med.
- 16.6** Vi anser inte att länsstyrelsernas uppdelning i separata rovdjursgrupper fristående från viltvårdsnämnderna är en funktionell lösning. Eftersom vi förordar en övergripande viltförvaltning som inkluderar såväl rovdjur som bytesdjur, men som också tar hänsyn till människans intressen, traditioner och näringar anser vi att de regionala målen och planerna i en övergripande viltförvaltning ska diskuteras och fastställas i viltvårdsnämnderna.
- 16.7.2** Utredningen föreslår att länsstyrelsernas organisation för rovdjursförvaltningen **bör** ses över. Detta är en alltför svag skrivning. Jägarnas Riksförbund anser det som **absolut nödvändigt** att länsstyrelsernas organisation för rovdjursförvaltning förändras och att ansvariga tjänstemäns mandat för sin tjänsteutövning klarläggs.
- 17.13** Vargangrepp i samband med jakt kan undvikas genom att vägar spåras av med bil, skriver utredaren. Hur ska då jaktlagens § 31 tolkas i det fall inget vargspår hittas men däremot spår av annat jaktbart vilt? Är det lagenligt att påbörja jakt efter detta vilt eller är jakt i sådant område lagstridigt? Och hur spårar man vid barmarksförhållanden?
- 17.15.3.** Vi anser att alla och envar som drabbats av skada förorsakad av något av de fem stora rovdjuren skall hållas skadeslösa genom full statlig kostnadsersättning.
- 19.3.** Vi anser att finansiering av särskilt informationsarbete ska tas ur statskassan och inte belasta jägarna via viltvårdsfonden.
- 21.1** Vi stödjer inte tankarna på en utbyggd rovdjursturism i Sverige. Vi anser att det finns andra naturvärden som är mera lämpliga att utveckla i avseende på turism. Det finns i våra skogar inget vilt som kan konkurrera med älgen som turistattraktion.
- 23.1.1.** Utredningen ger alltför svaga motiveringar om intäkter och kostnader av rovdjurspolitiken. Vi begär att en trovärdig utredning görs av hur stora de minskade intäkterna genom jakten och dess binärningar är. Utredningen berör detta område alltför flyktigt.

Kommentarer och synpunkter.

3 Stora rovdjur och biologisk mångfald

Kommentar

Kunskapen om de stora rovdjurens långsiktiga betydelse för ekosystemen och den biologiska mångfalden är begränsad. Inom forskningen finns delade meningar om rovdjurens möjligheter att i ett tätbefolkat samhälle kunna återta sin historiska roll i ekosystemen. Det finns även liten kunskap om samspelet mellan rovdjur, bytesdjur och mänskliga aktiviteter och dess påverkan på möjligheterna för ett långsiktigt bevarande av enskilda arter.

Stor rovdjursförekomst får inskränkande effekter på andra för begreppet betydelsefulla faktorer, som exempelvis jakt och fritt betesbruk, vilket ger negativa effekter för andra arter och motverkar målen om en biologisk mångfald.

Synpunkter

Osäkerheten om rovdjurens betydelse inom hela begreppet *Biologisk mångfald* gör det nödvändigt att tillämpa försiktighetsprincipen vad gäller rovdjursstammarnas tillväxt.

Resurser för att inhämta större kunskap om rovdjurens roll i de långsiktiga ekologiska processerna måste tillskapas, samtidigt som förvaltningen av rovdjuren införlivas i en övergripande adaptiv viltförvaltning som tar hänsyn till bevarandet av mänskliga aktiviteter, traditioner och näringar.

10 Rovdjursstammarnas utveckling - effekter, analys och slutsatser

10.2 Kungsörnens utveckling och nuvarande status

Kommentar

Kungsörnsstammen har haft en positiv utveckling och uppfyller riksdagens fastställda miniminivå från 2001 om min 600 häckande par. Kungsörnen finns i större delen av Sverige. Kungsörnsstammen har en gynnsam bevarandestatus och kan förväntas fortsätta att öka i landet.

Synpunkter

Kungsörnsstammen ska inte tillåtas öka i de områden som idag har de tätaste bestånden och därmed de största problemen, exempelvis Gotland.

För att ge djurägare i de kungsörnstätaste områdena i Sverige en möjlighet att begränsa örnarnas skador på djurbesättningarna kan det ifrågasättas om inte kungsörnen skulle falla in under 28 § JF enskild skydds jakt. Det bör t.o.m. vara möjligt med en begränsad och antalsbaserad allmän avlysningsjakt, i områden med mycket rovdjursskador.

10.3 Björnens utveckling och nuvarande status

Kommentar

Björnstammen i Sverige ökar snabbare än på något annat håll i världen och är nu större än på flera hundra år. De nordliga utbredningsområdena har växt samman och stammen sprider sig österut mot kusten och även söderut i landet. Flera områden i Sverige har idag en björntäthet som är besvärande för befolkningen, bl.a. Jämtland och Dalarna. Björnstammen har i Sverige en mycket gynnsam bevarandestatus och kan beskattas hårdare.

Synpunkter

Björnens predation på älg måste sammanvägas med vargens predation på älg i de områden där båda arterna finns och en samförvaltning av rovdjur och bytesdjur måste skapas.

Effekterna av björnens närvaro i områden med fåbodbruk måste belysas och särredovisas.

Täta björnpopulationer i områden med ett aktivt fåbodbruk måste motverkas.

Ett tak för björnstammens storlek måste införas, vilket ska vara summan av de toleransnivåer som fastställts i de regionala rovdjursplanerna.

Människor har allt oftare kommit att möta björn nära sina hem, vilket skapat rädsla och ovilja att utöva vanliga naturnära aktiviteter. Den täta björnstammen har i många områden blivit en begränsande faktor i människors normala sätt att leva med och i naturen, vilket inte är acceptabelt. En större beskattning av stammen i de björntätaste områdena i landet är därför nödvändig.

Ökad kunskap om björnen och om jakt på björn är angelägen i de områden som inte tidigare i modern tid tillhört björnens utbredningsområde.

I Naturvårdsverkets Allmänna råd om jakt och statens vilt NFS 2002:18 § 11 står att vid jakt efter björn får halvautomatiskt kulgevär endast laddas med tre (3) skott, ett i loppet och två i magasinet. Vid exempelvis älgjakt får vapnet laddas med sex (6) skott.

Det finns inget logiskt stöd för denna bestämmelse utan den måste ändras så att vapnet får laddas med sex skott även vid björnjakt.

10.4 Järvens utveckling och nuvarande status

Kommentar

Järvstammen har under de senaste åren haft en positiv utveckling och torde ganska snart uppnå gränsen för en gynnsam bevarandestatus. Säkra observationer av järv har under det senaste årets gjorts så långt söderut som i södra Dalarna.

Utbytet med den norska järvstammen gör att bedömningen av stammens status ska göras tillsammans med den norska stammen.

Synpunkter

Variationen i födotillgång, som ger en mellan åren ojämn reproduktion, gör att stammens utveckling ska bedömas långsiktigt.

Om den illegala jakten på järv är så omfattande som utredningen antyder, kan det ifrågasättas om inte en viss legal jakt på järv ska införas. Erfarenheterna ifrån Norge är i detta avseende goda.

10.5 Lodjurets utveckling och nuvarande status

Kommentar

Lodjursstammen expanderade mycket kraftigt under senare delen av 1990-talet, sannolikt som en följd av rådjursstammens stora tillväxt. Detta faktum fick till följd att de politiska målen för lostammens storlek i Sverige höjdes till nivåer som inneburit stora negativa konsekvenser för såväl rovdjur som bytesdjur.

Förutsättningarna för lodjuret har ytterligare försämrats genom vargens inträde som medpredator på rådjur. Uppdämningen av lodjur i Svealand för att skapa en utvandring söderut har inte givit förväntat resultat och istället inneburit att rådjursstammen på stora områden i buffertzonen blivit så svag att rådjursjakt inte längre är möjlig.

Dåliga inventeringsförhållanden under en följd av år har gjort kunskapen om lodjursstammens storlek bristfällig och inneburit att redovisade inventeringsresultat visat en alltför liten tillväxt av stammen. Att lodjursförekomst p.g.a. snöbrist i icke inventerade områden i hittillsvarande redovisningar satts till noll är högst otillfredsställande.

Synpunkter

Det är av största vikt att markägare, jägare och andra intresserade informeras om inventeringarnas upplägg och genomförande för att öka förtroendet och acceptansen för resultaten.

Resultaten av lodjursinventeringen måste, med hänsyn till de brister som dåliga spåringsförhållanden alltid ger, genomgå en sannolikhetsanalys. Resultatet måste sedan avspeglas i de licenstilldelningar som beslutas av Naturvårdsverket.

De senaste årens stora avvikelser mellan regionala bedömningar och Naturvårdsverkets beslut har varit djupt otillfredsställande.

Vid bestämmandet av regionala toleransnivåer för lodjur är det, med hänsyn till rådjursstammen och därmed möjlighet att bedriva rådjursjakt, absolut nödvändigt att skapa en samordnad förvaltning av vargen, lodjuret och rådjuret.

Det samlade predationstrycket från rovdjuren är i många områden helt avgörande för möjligheterna till ett jaktligt uttag i rådjursstammen.

Det nationella målet för lodjursstammen ska vara summan av de övre regionala tolerans- och beståndsmålen.

10.6 Vargens utveckling och nuvarande status

Kommentar

Den invandrade vargstammen har haft en gynnsam utveckling och torde nu ha en status som ligger i närheten av etappmålet om 20 föryngringar och 200 individer. Etappmålet kan redan nu ha överskridits.

Koncentrationen av varg till de mellansvenska skogslänen har medfört en hög konfliktnivå och att acceptansen för vargen är liten. Upprepade och täta kontakter mellan varg och människa har inneburit stora inskränkningar i människors näringsverksamheter och vardagsliv. Incidenter mellan varg och hund har under det senaste året ökat markant, med dödade, uppätta och skadade hundar som följd. Klövviltstammarna har på flera håll decimerats så kraftigt att jakt helt ställts in. Konfliktnivån vad gäller varg visar enligt vår uppfattning att ett bevarande av nuvarande vargnummerär i Sverige inte är förenlig med viljan att bevara traditionella landsbygdsaktiviteter och näringar.

Människors möjligheter att fortsatt leva med de aktiviteter och intressen som de inrymmer i sin livskvalitet måste prioriteras och detta är inte förenligt med tätt liggande vargrevir.

Synpunkter

Det nationella målet för varg i Sverige måste anpassas till det faktum att den är en del av en större östeuropeisk population och ska utgöra summan av de i tydliga förankringsprocesser fastlagda regionala övre tolerans- och beståndsnivåerna.

Den skandinaviska halvöns geografiska läge gör, med de förutsättningar om ett vargfritt renbetesområde som utredningen ställt upp, möjligheterna till naturlig invandring och ett genetiskt utbyte utopiska. Forskarnas upprepade krav om mänsklig införsel av nya individer talar för detta faktum.

Den skandinaviska halvöns tämligen begränsade yta gör en intressekonflikt mellan vargen och människors möjligheter att bevara sina intressen och kulturella sårarter omöjlig att undvika. Men konflikten får aldrig bli större än att den accepteras av en majoritet av de människor vars liv berörs.

Vargen har haft en negativ påverkan på glesbygdskommuners möjligheter att rekrytera kompetent arbetskraft genom minskade möjligheter att erbjuda jakt.

Den pågående habitueringen av vargstammen med alltmer närgångna vargar upplevs av människor som ett reellt hot i vardagen och kan inte accepteras.

11 Vad innebär gynnsam bevarandestatus?

Kommentar

Utredningens skrivningar visar vilken förvirring som råder runt begreppet ”gynnsam bevarandestatus”. Olika organ och olika expertis ger olika kriterier för hur begreppet ska tolkas. Utredningens tolkning att skyddet för björn och lo är starkare än befogat och att varg- och järvstammarna ligger nära gränsen för att betraktas ha en gynnsam bevarandestatus anser vi vara en realistisk tolkning.

Vad gäller vargen utgår tolkningen av begreppet gynnsam bevarandestatus ifrån att den nu förekommande vargpopulationen i Skandinavien är skandinavisk, vilket vi anser är felaktigt. Som art tillhör den en utlöpare av den stora östeuropeiska stammen, vilkens bevarandestatus inte på något sätt kan ifrågasättas. Förvaltningen av de vargar som nu befinner sig i Skandinavien påverkar på intet sätt artens framtida överlevnadsmöjligheter.

Synpunkter

LCIE:s bedömningsgrunder ska användas vid bedömning av gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur.

Kriterium E, kvantitativ sårbarhetsanalys ska användas och vi delar utredningens åsikt att om en population har en utdöenderisk på högst 5 % på 100 år så uppfylls kravet för gynnsam bevarandestatus.

Kunskapen om rovdjursstammarna ska vara så bra att målsättningen att bevara eller uppnå en gynnsam bevarandestatus för en rovdjursart inte hindrar nödvändiga förvaltningsåtgärder regionalt eller lokalt.

Vad gäller vargen anser vi att den tillhör en utlöpare av den östeuropeiska stammen och att dess bevarandestatus ska bedömas med utgångspunkt ifrån detta.

12 Forskning och forskningsfinansiering

Kommentar

Senare års forskning har givit en bra kunskap om de olika rovdjursarterna vilket även framgent är viktigt för en bra förvaltning. Forskningsinsatser för att öka kunskapen om rovdjurens betydelse och påverkan i ett samhällsperspektiv har dock försumrats och det är av största vikt att insatser nu görs på detta område.

Det moderna samhällets förutsättningar att hantera talrika rovdjursstammar måste klargöras och rovdjurens påverkan på människors livsbetingelser måste tydliggöras.

Synpunkter

Forskningsinsatser måste göras för att klarlägga rovdjurens samlade predationstryck på klövviltet.

Forskningsinsatser måste göras som klarlägger i vilken omfattning invandrande rovdjur är bärare av icke önskvärda parasiter och sjukdomar.

Vad gäller finansieringen av rovdjursforskningen kan det, eftersom rovdjuren anses ha ett EU- och riksintresse, ifrågasättas om så stora summor som 36 miljoner kronor de senaste fem åren ska tas ur Viltvårdsfonden, alltså av jägarkåren inbetalade pengar. Annan för jägarna viktig viltforskning borde få större medel ur fonden. Relevant utländsk forskning ska utnyttjas i största möjliga mån.

13 Bernkonventionen, EG:s Art- och habitatdirektiv och Fågeldirektiv samt nationell lagstiftning, analys och förslag

Kommentar

Det finns i Sverige en djupt rotad misstro mot dessa internationella åtaganden och vilken påverkan de har för Sveriges möjligheter att kunna förvalta rovdjursstammarna.

Kopplingen till vår svenska jaktlagstiftning är svårförståelig, vilket är en bidragande faktor till den kritik mot svensk myndighetsutövning som finns.

Det är vår uppfattning att all viltförvaltning i Sverige ska hanteras av svenska myndigheter och regleras av svensk lagstiftning och vara baserad på inhemsk kunskap som ger möjlighet för ett bevarande av typiskt svenska traditioner och kulturella särarter.

Synpunkter

Art- och habitatdirektiven skrevs när medlemsländerna var få och koncentrerade till västeuropa. Rovdjuren var inom EU-området relativt få. Den utvidgning av EU som skett norrut och österut har medfört att rovdjursituationen inom EU-området helt förändrats.

Rovdjurtäta områden har införlivats i unionen, vilket gjort direktiven missriktade. Detta faktum borde enligt vår uppfattning vara skäl till en översyn av Art- och habitatdirektiven.

Art- och habitatdirektivens undantagsregler måste införlivas i den svenska jaktlagstiftningen så att en framsynt och klok förvaltning kan utövas på de stora rovdjuren.

Den svenska regeringen måste tillförsäkra sig bemyndigande att genomföra detta. Styrmedlen måste tydliggöras.

14 Illegal jakt

Kommentar

Jägarnas Riksförbund tar självklart avstånd från alla former av illegal jakt. Att illegal jakt på rovdjur förekommer är tyvärr en realitet och är enligt vår uppfattning ett resultat av den misslyckade rovdjurspolitiken. Huruvida omfattningen av den illegala jakten på stora rovdjur är så stor och organiserad som redovisas i BRÅ:s rapport är dock inte säkerställt och forskarnas beräkningar som ligger till grund för BRÅ:s rapport kan inte anses vara odiskutabla. Andra möjliga orsaker till att exempelvis vargar ”försvunnit” och att sändare ”tystnat” än genom illegal jakt, har enligt vår mening inte uppmärksamats tillräckligt.

Enligt vår uppfattning används begreppet ”illegal jakt” vårdslöst på företeelser som i sammanhanget har liten anknytning till begreppet jakt.

Tyvär har vår intressegrupp, jägarna, genom BRÅ:s rapport kommit att utnyttjats i debatten och kollektivt utpekats som brottslingar utan rättsmedvetande och ansvar. Sett utifrån kunskapen om att Sverige anses ha världens bäst utbildade och kunniga jägarkår, skulle ett sådant förhållande vara anmärkningsvärt. Det är vår uppfattning att jägare i gemen inte har någon kännedom om illegal jakt på rovdjur. Insatser måste sättas in mot de medvetet kriminella handlingarna och inte riktas så att de misstänkliggör en hel grupp hederliga rättstänkande människor.

Synpunkter

Att ett rovdjur i en situation där enskild egendom hotas ska kunna dödas av egendomsägaren eller av denne utsedd person utan straffpåföljd, måste anses vara grundläggande i ett rättssamhälle. Att enskilda människor blir utsatta för psykiskt påfrestande utredningar och rättsprocesser efter att ha agerat mänskligt och moraliskt riktigt för att förhindra skada på tamdjur, uppfattas av de flesta människor som djupt orättfärdigt och urholkar tilltron till rättssystemet. En bedömning ska göras i varje enskilt fall. Det är vår uppfattning att många fall skulle kunna hanteras på ett enklare sätt med mindre påfrestande för enskilda människor.

I utredningen sägs att snöskoter är det mest frekventa brottsverktyget i samband med illegal jakt på rovdjur. Om detta är ett faktum måste det innebära att det illegala dödandet av rovdjur är koncentrerat till de områden i Sverige där terrängbeskaffenhet och snötillgång gör det möjligt att använda snöskoter för detta ändamål. Detta framgår inte i utredningen.

Utredaren anför att polisens och åklagares misslyckande i utredningar av illegal jakt på rovdjur till stor del beror på landsbygdsbornas ovilja att vittna om tips och iakttagelser. Finns det i denna ovilja till inblandning i brottslig verksamhet något som skiljer landsbygdsbefolkningen från stadsborna? Är det inte så att stadsborna heller inget har sett vid t.ex. begångna våldsbrott?

Åklagare, poliser, tillsynsmän och andra uppvisar ofta bristande praktiska och teoretiska kunskaper om jaktförfattningar. Utbildning och information om den lagstiftning som våra rovdjur och annat vilt omfattas av borde prioriteras.

15 Legitimitet i rovdjursförvaltningen

Kommentar

Konfliktnivån i rovdjursområdena är hög. De ökande rovdjursstammarna har inneburit stora ingrepp i människors livsmönster på ett sätt som av många betraktas som en ödelagd livskvalitet. Den hittills rådande rovdjurspolitiken har genom en nonchalant hantering av människors upplevda problem fördjupat konflikterna. Det är uppenbart att hela rovdjursförvaltningen idag präglas av misstroenden och konflikter.

Det är av största vikt att medborgarna, enskilda och grupper, blir delaktiga i de beslutsprocesser och det ansvarstagande som tillhör rovdjursförvaltningen. Det blir en utmaning för en framtida förvaltning att hitta de nödvändiga formerna för att uppnå detta.

Att en framgångsrik rovdjurspolitik bara kan byggas nerifrån är vår bestämda uppfattning.

Synpunkter

Liksom utredningen anser vi att dagens rovdjursförvaltning inte klarar kontakterna med medborgarna på ett bra sätt. Brist på kompetens och brist på förståelse för betydelsen av dialog har skapat en situation som av många upplevs som överförmynderi och ingjutit en känsla av utanförskap hos berörda människor. Det finns därför på många platser inom

förvaltningen ett stort behov av nya människor med en större kunskap och social kompetens. Hos många människor i Sverige, framförallt i de områden där vargen en gång återetablerade sig efter lång tids frånvaro och där stammen också snabbt har vuxit, finns en djupt rotad övertygelse om att vargar har planterats ut i syfte att återskapa en svensk frilevande vargstam. Vittnesmål om iakttagelser och märkliga sammanträffanden menar många ger belägg för att utplantering har skett. Och forskningen visar endast att våra nya vargar har ett östligt ursprung och ger inga svar på frågan om hur de kommit till Sverige. Vi anser att frågan har en avgörande betydelse för acceptans av varg i Sverige och kräver därför att frågan utreds.

16 En utvecklad rovdjursförvaltning

Kommentar

Det finns i Sverige ett stöd för att vi inom landets gränser ska hysa livskraftiga stammar av de stora rovdjuren. Det problematiska i detta är att stödet är stort inom de områden som inte är berörda av rovdjursförekomst och litet eller betydligt mindre inom de områden som har täta rovdjursstammar, vilket skapat djupa klyftor mellan olika regioner i landet.

Detta förhållande kan endast ändras genom tillskapandet av en framsynt och aktiv förvaltning där medborgarna i rovdjursområdena får vara delaktiga. En rovdjursförvaltning måste skapa förutsättningar för en fortsatt mänsklig närvaro i rovdjursområden utan alltför stora inskränkningar i människors livsvillkor. Detta är en förutsättning för acceptans hos dem ska leva med rovdjuren.

Synpunkter

För att länsstyrelserna ska klara ett större operativt ansvar för förvaltningen måste deras organisationer stärkas vad gäller samhällsvetenskaplig- och beteendevetenskaplig kompetens. Detta för att bredda och fördjupa dialogen om rovdjursförvaltningen med organisationer och enskilda medborgare i samhället.

Naturvårdverket får i sin roll som ansvarig för helheten inte agera domare vid sammanställandet av de regionala förvaltningsplanerna. Klara politiska direktiv måste utformas som klargör mandat och ansvar för myndighetspersoner inom rovdjursförvaltningen.

Begreppet toleransnivåer i de regionala förvaltningsplanerna välkomnas. De regionala övre beståndsmålen för rovdjursstammarna måste sättas i relation till de problem och konflikter som finns lokalt.

För att en regional rovdjursförvaltning baserad på regionala förvaltningsplaner ska gå att genomföra med regionala beslut om åtgärder vid stor rovdjurskoncentration och hög konfliktnivå, måste de nationella målen för rovdjursstammarna sättas så att de inte utgör en blockering för nödvändiga förvaltningsåtgärder. Om de nationella målen är större än summan av de lokala förvaltningsplanernas övre tolerans- och beståndsmål finns en stor risk att utredningens goda förslag blir verkningslösa. De nationella målen ska för respektive art vara summan av de regionalt beslutade övre tolerans- och beståndsnivåerna.

17 Viltskador på tamdjur, bidrags- och ersättningssystemet vid viltskador samt metoder för att förebygga skador

Kommentar

Det är en självklarhet att angreppen på tamdjur står i relation till rovdjursstammarnas numerär. Större stammar ger ökad skadefrekvens. Det är lika självklart att staten fullt ut ska betala ersättning för alla de skador, förluster och omkostnader som rovdjuren förorsakar. Arbetet med förebyggande åtgärder ska fortsätta.

Synpunkter

Ersättningsnivån för rovdjursdödad hund ska höjas till som lägst 25 000 kr. Meriterade hundar för exempelvis eftersök på björn ska värderas i nivå med andra för samhällstjänster utbildade hundar och ha en högre ersättningsnivå.

Skrivningen att ersättning **bör** betalas ut skall ändras till **skall** betalas ut. Ersättning ska även betalas ut för dödad eller skadad hund vid jaktträning. Medel för dessa ersättningar ska anslås i en omfattning som gör att pengarna inte tar slut.

Det finns enligt vår mening en övertro på kopplingen mellan ersättningar och acceptans. Rovdjuren, och då framförallt varg, är orsak till så stora förändringar i det som människor väger in i sin livskvalitet, att det drabbar den psykiska hälsan och välbefinnandet. Med kunskap om detta faktum inses att ekonomiska ersättningar för dödade djur har en begränsad betydelse för acceptansen för rovdjur i människors närområde.

Enskilda och näringsidkare drabbas, förutom av direkta skador, också av indirekta skador och inkomstbortfall p.g.a. rovdjur, vilka är svåra att beräkna storleken av. Det är vår uppfattning att frågan om indirekta kostnader måste belysas mera.

Rovdjurens negativa inverkan på värdet av fastigheter måste också belysas. Enskilda fastighetsägare skall hållas skadeslösa vid inkomstbortfall vid försäljning, utarrendering, köttförsäljning och liknande, som är en följd av rovdjursförekomst.

De speciella problem som rovdjur förorsakar fäbodbruket måste belysas och möjliga lösningar prövas. Ett bevarande av det kulturarv som fäbodbruket utgör är av riksintresse.

För vår intressegrupp är problemet varg – hund av stor dignitet. Vargen är det enskilt största hotet mot ett bevarande av det kulturarv som jakt med hund är i Sverige. Det finns inget exempel från någon del av världen med en fast vargstam, att varg accepterar hund utan konflikt.

Antalet fall av dödade jakthundar har den senaste säsongen varit rekordartad och skulle, om inte så många hundägare gett upp löshundsjakten, varit väsentligt mycket större. Även ett antal sällskapshundar har sista året dödats av varg. Människors ovilja att i vargområden hålla hundar kommer att på sikt innebära brist på kompetenta hundar för jakt och viltvård och för eftersök på trafikskadat vilt, vilket är ett samhällsproblem.

18 Inventering av lodjur och varg utanför renskötselområdet

Kommentar

Vi delar utredningens uppfattning att kvaliteten i inventeringsarbetet måste förbättras. Det är av största vikt att inventeringarna genomförs enligt givna förutsättningar och att de insamlade uppgifterna sammanställs och redovisas på ett sätt som inger förtroende.

I ett historiskt perspektiv har detta inte alltid upplevts vara fallet, vilket inverkat negativt på viljan till lokal medverkan. Öppenhet och delaktighet måste även här vara en

ledstjärna. Den bofasta glesbygdsbefolkningens kunskaper ska i detta sammanhang tas tillvara.

Synpunkter

Att centralisera styrningen av inventeringsarbetet skulle motverka intentionerna om ett större regionalt inflytande i rovdjursförvaltningen och därför bör ledningen fortsatt vara på länsstyrelsenivå.

Vi ser det som självklart att länsstyrelsernas fältpersonal ska besitta rätt kompetens för att kunna utföra sina uppgifter på ett professionellt sätt. Vi ser det också som självklart att dessa personer besitter den sociala kompetens som krävs för att inge förtroende vid möten med människor.

För att kunna balansera en rovdjursstam på en bestämd nivå krävs ganska precisa uppgifter om stammens utveckling. Här ser vi ett problem med att de presenterade sammanställningarna för varg återger en nästan årsgammal status av vargstammen. Dessutom orsakar detta faktum missförstånd och misstroende ute bland människor.

Vi tycker därför att det skulle vara värdefullt om forskningen, med utgångspunkt från indikationer inom reviren, kunde presentera en prognos på vargstammens troliga tillväxt så snart som möjligt efter senaste föryngringen.

Att vargforskare uttalat att anledningen till att de hittills inte gjort detta är att de inte fått uppdraget, stärker vår tro på att forskarna har tillräckliga kunskaper för att med en rimlig felmarginal kunna göra detta. Vi anser därför att forskarna ska ges detta uppdrag.

Klimatförändringar med allt sämre möjligheter till snöinventeringar gör det troligen nödvändigt att hitta alternativa beräkningsmetoder för såväl varg- som lostammens storlek.

19 Informationsfrågor

Kommentar

Det finns olika aktörer som arbetar med informationsspridning i rovdjursfrågor, forskare, myndigheter, informationscentra och organisationer. Historiskt har framförallt informationen vad gäller forsknings- och förvaltningsfrågor präglats av brister, vilket har haft en stor betydelse i skapandet av den situation som idag råder, med en utbredd misstro mot hela rovdjurpolitiken.

Att människor som upplever att de undanhålls information skapar sina egna uppfattningar är ett välkänt faktum. Det krävs kraftfulla förändringar av attityder för att återskapa förlorat förtroende.

Synpunkter

Det är viktigt att informationen om rovdjuren byggs på saklighet och fakta och att såväl de positiva som de negativa effekterna av ökande rovdjursstammar belyses och redovisas.

En satsning på rovdjurscentra enligt utredningens förslag ser vi som positivt. Dock kanske en styrning av resurserna är nödvändig för undvikande av ”dubbelsatsningar” inom olika centran.

20 Jakt som metod för beståndsbeskattning

Kommentar

I en övergripande viltförvaltning som omfattar såväl rovdjur som bytesdjur är jakt den naturliga metoden för att beskatta bestånden så att de olika arterna balanserar varandra.

Beståndsreglerande jakt på alla de stora rovdjuren måste starta snarast, dels för att de jaktbara bytesdjuren på stora områden har nått så låga tätheter att ett mänskligt utnyttjande av den resurs som framförallt klövviltet utgör omöjliggjorts, dels för att inte det antal rovdjur som behöver fällas ska bli så stort att det blir svårt att klara genom konventionell jakt. Erfarenheterna från andra länder visar att beskattning av framförallt en större vargstam är en svår uppgift och dessutom tar det tid att bygga upp den kunskap och erfarenhet som fordras för denna typ av jakt.

Synpunkter

Vi stödjer utredningens förslag att all björnjakt bör föregås av övningsskytte. Vi ser övningsskytte som en självklar del i förberedelserna för alla former av jakt. Ett frivilligt skjutprov enligt älgjaksmodell i regi av jaktlag eller andra jaktarrangörer är en bra modell.

Åteljakt på björn ska tillåtas. Med tanke på skadeskjutningar och andra incidenter vid konventionell björnjakt måste det lugn som föregår ett skott vid åtel vara ett bra alternativ. Möjligheten till urvals jakt blir också större. Åtling får inte ske i områden nära bebyggelse, vilket minskar risken för habituering som en följd av åtlingen.

Vid beståndsreglering av älg- och rådjursstammarna är det sedan länge en målsättning att en ganska stor del av de skjutna djuren ska vara kalvar och kid. Jägarnas Riksförbund ser inget skäl för ett fredande av björnungar vid beståndsregleringen av björnstammen, utan yrkar på att även björnungar ska kunna fällas inom tilldelad kvot.

Vi förordar att jaktiden för björn ändras till att omfatta tiden 1 augusti – 31 oktober. En utökad jakttid är i linje med vår åsikt att björnstammen ska beskattas hårdare. Liksom vad som gäller för vildsvin enligt § 16 JF ska lämpliga hundar få användas vid björnjakt från den 1 augusti. En förlängning av jakttiden till den 31 oktober gör att björnjakten inte avslutas tidigt i oktoberjakten på älg.

Tiden för lodjurs jakt ska anpassas till att överensstämma med jaktiden i Norge. Alltså med start den 1 februari.

För Jägarnas Riksförbund

Per Wanström
Generalsekreterare

Kjell Dahlin
Konsulent region mellan